

A close-up portrait of Francesco Rutelli, a man with dark, wavy hair, looking slightly to the right. He is wearing a light blue shirt, a dark striped tie, and a grey patterned blazer. A small lapel microphone is clipped to his jacket.

Francesco Rutelli, batlle de Roma, va deixar la Facultat d'Arquitectura per dedicar-se a transformar la ciutat des de la política, àmbit en què treballa fa una vintena d'anys. Rutelli participarà en el XIX Congrés de la Unió Internacional d'Arquitectes que es farà a Barcelona entre el 3 i el 6 de juliol. En la seva conversa amb EL TEMPS AMBIENTAL, el batlle de Roma parla, des d'una perspectiva urbanística innovadora, de les dificultats amb què topa la ciutat que governa, dificultats extrapolables a més d'un gran nucli urbà i històric de la Mediterrània.

Albert Punsola

Francesco Rutelli

"La ciutat és un organisme viu"

Francesco Rutelli durant la seva darrera visita a Barcelona. Segons el batlle de Roma, la millora del transport públic i una nova gestió del verd urbà són dos dels elements bàsics de la planificació urbanística de les grans ciutats.

Francesco Rutelli fa una vintena d'anys que treballa per canviar els principis que regeixen la planificació urbanística del seu país, Itàlia. Defensa que les ciutats no són museus, ni dormitoris, ni centres de producció industrial. Són això i molt més: són llocs per a viure-hi. L'urbanisme, per tant, ordena l'espai en una interacció contínua amb la comunitat que l'habita. L'actuació de Rutelli com a batlle de Roma es caracteritza per la transformació que vol dur a terme en aquesta ciutat i per l'èmfasi que posa en la millora de la mobilitat ciutadana.

—**Se sent una responsabilitat especial quan hom és batlle d'una ciutat que significa tant per a la nostra civilització, com és Roma?**

—Certament, sí. En la seva història moderna, Roma reclama dues responsabilitats: l'una és de salvaguardar un enorme patrimoni històric, únic al món, i l'altra és la necessitat de transformar-se, perquè no crec que es pugui fer viure un organisme, i la ciutat n'és un, sense transformar-lo. Si deixem que Roma sigui només un gran museu a l'aire lliure, anirem a parar irremissiblement a la seva mort.

—**Com es pensa el futur una ciutat en què el passat no solament té un pes de memòria sinó també física?**

—La riquesa del passat s'ha d'utilitzar pensant en el futur, i això no és una frase retòrica. Un exemple: a Roma construïm en aquests moments un nou auditori en una gran esplanada. En principi, segons els arqueòlegs, aquesta esplanada havia de ser alliberada de totes les restes del passat, però al cap de dos

mesos de treballar-hi hi va aparèixer una vil·la del segle III aC, sota la qual n'hi havia una de dos segles abans. Ara l'auditori serà, finalment, una gran estructura tecnològica que integrarà ambdues vil·les.

—**Manila, Lagos o Djakarta són exemples de ciutats en ple creixement, però a Europa les nostres ciutats s'hi han de pensar més, a refer-se. Quins són els límits de la demolició com a instrument de renovació urbana?**

—Pel que fa a la primera part puc dir que hem pres la decisió d'aturar el creixement físic de Roma, hem aprovat també una llei urbanística que protegeix definitivament 56.000 ha de la ciutat per a zona verda o ús agrícola. Roma no es podrà expandir més. La demolició afecta ciutats més denses que no pas Roma, i a vegades hi és més convenient de destruir i de reconstruir. Però a la nostra ciutat el problema principal és la reordenació d'espais que es van fer malament, barris sencers que necessiten places, més serveis, etc.

—**Així a Roma no cal demolir re?**

—Potser en algun cas, però allò que és més essencial és de donar qualitat urbana on no n'hi ha.

—**Un dels objectius del Congrés Mundial d'Arquitectes de Barcelona és de discutir sobre el paper de l'arquitectura en la transformació de les ciutats. Què n'opina, de la transformació de Barcelona començada a principi dels anys vuitanta?**

—El balanç és positiu perquè Barcelona és una de les ciu-

tats que ha sabut utilitzar un esdeveniment important com són els Jocs Olímpics per endegar un gran canvi urbà d'una manera programada, i aquest és un objectiu que nosaltres també busquem a Roma amb el jubileu de l'any 2000 i els Jocs Olímpics del 2004. L'alcalde de Barcelona, el senyor Pasqual Maragall, com a alcalde i com a amic, m'ajuda força en la consecució d'aquests objectius.

—Quina crítica faria a l'evolució de Barcelona d'aquests darrers anys?

—Hi ha tantes imperfeccions en el treball que duem a terme a Roma que seria l'última persona del món a criticar Barcelona. Aconsellar és difícil i a vegades ser aconsellat també ho és. Alguns em diuen que faci construir a grans personalitats internacionals, als grans noms; uns altres que faci concursos oberts a tothom i molts que faci treballar només els arquitectes municipals.

—Vostè és arquitecte, oi?

—Vaig estudiar arquitectura, però no vaig llicenciar-m'hi. Mon pare ha estat un gran arquitecte que ha fet plans reguladors, escoles i hospitals a tot Itàlia. He viscut el condicionament polític excessiu d'aquesta professió al meu país durant molt de temps, i això m'ha dut a fer el raonament següent: si vull transformar la meua ciutat, el nostre territori, més val estar del costat dels polítics que no dels arquitectes. Espero haver fet una bona tria; el temps ho dirà prou, en tot cas.

—Quines són les seves principals preocupacions com a batlle de Roma?

—La mobilitat dels ciutadans i, en definitiva, el funcionament del transport públic. Volem portar a Roma una revolució que ara esbossem i que anomenem "cura de ferro", perquè es tracta d'apostar pel ferro de les vies de tren; cal construir noves línies de ferrocarril urbà, de metro i de tramvia que seran els nervis de la modernització de la ciutat. El segon gran eix és l'acabament del cinturó verd: disset grans parcs en territori metropolità, i el tercer, la reforma dels barris perifèrics. Després hi ha una actuació més puntual que vull remarcar: refem, acondiciem i projectem un centenar de places a Roma. La plaça és important, no sols en l'urbanisme sinó en la societat i la cultura italianes, entesa com un element cívica i de convivència. Crec que aquest és un gran valor del nostre país.

—Hi ha grans solucions per als grans problemes urbans o només la possibilitat d'anar-s'hi adaptant amb més o menys fortuna?

—Necessitem grans solucions perquè la dimensió avui per a les grans ciutats no és solament el centre sinó les grans àrees metropolitanes. Els serveis, el comerç, el lleure reclamen polítiques que ja no funcionen a petita escala. El nostre ajuntament ha aconseguit de crear una oficina integrada per treballar coordinadament amb la província i la regió a fi de fer una planificació urbanística integrada.

—Hi ha gent que defensa que les ideologies són irrellevants a l'hora de resoldre els problemes tècnics de l'urbanisme modern. Hi estaria d'acord?

—Depèn del que entenguem per ideologia. Un ideologis-

me excessiu no resol els problemes de la ciutat; ara bé, polítiques basades en uns valors determinats i, sobretot, en la qualitat més que no pas en la quantitat són decisives, perquè són les úniques que creen les condicions de participació de tots els ciutadans en el canvi urbà.

—El somni racionalista dels anys cinquanta i seixanta ja ha engendrat els seus monstres: les perifèries sense ànima. Què se'n pot fer ara?

—El secretari general de les Nacions Unides, Boutros Ghali, m'ha nomenat assessor especial de la conferència Habitat II d'Istanbul. Les previsions d'Habitat I a Vancouver, els anys setanta, van semblar massa apocalíptiques sobre el creixement de les grans megalòpolis, però desgraciadament s'han complert. Hi ha fenòmens urbans que defugen tot control. Si no volem que les previsions d'Habitat II es facin realitat, cal donar a les ciutats els instruments per a poder-hi intervenir d'una forma realment operativa. Els governs estatals també s'hi han de comprometre. Com? Doncs, per exemple, obligant-se a assolir els objectius de la conferència de Rio sobre el desenvolupament i fer vinculant el que en aquesta conferència se'n va dir "Agenda 21". Aquest és un objectiu prou ambiciós i necessari.

—Quines característiques haurien de tenir l'arquitectura i la gestió urbana del futur per fer millor la vida urbana?

—Cal repensar la política de cases de protecció oficial i sobretot la dels mitjans de transport.

—En quin sentit?

—Quant a l'arquitectura, cal repensar-la radicalment, en el sentit de millorar-ne la qualitat i vincular-la a la resta de l'espai públic. No es pot entendre una arquitectura separada d'aquest espai, com a vegades ha passat. Pel que fa al transport, no sóc contrari a l'automòbil, és un instrument útil, però de cap manera no pot convertir-se en l'amo de les nostres ciutats. Per dir-ho en general, el gran repte del segle XXI és de com utilitzar la tècnica perquè siguem nosaltres qui decidim i no ella.

BIOGRAFIA

Va néixer l'any 1954 a Roma, d'on és batlle des del 1993.

Activitat professional. Va començar la carrera d'arquitectura, però abandonà la universitat pel periodisme i la política. Des del 1981 és secretari del Partit Radical. També dirigeix Lega Ambiente i fou nomenat president del grup parlamentari Els Verds al 1992.

A més, ha treballat de conseller de l'ajuntament romà, ha presidit el comitè de Drets Humans de la Cambra dels Diputats i va ser ministre de l'Àmbient i de l'Àrea Urbana del govern Ciampi, al 1993. Actualment presideix la Comissió de Política Urbana del Comitè de les Regions de Brussel·les.

Francesco Rutelli ha presentat la candidatura de Roma per als Jocs Olímpics del 2004.